

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
17 juli 2019

Ons kenmerk
PEN/U201900500
Lbr. 19/058

Telefoon
070 373 83 93

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Klimaatakkoord

Samenvatting

Op 28 juni heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd. In de komende periode zullen wij met u het gesprek aangaan over de betekenis van het Klimaatakkoord voor gemeenten en zullen wij u op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen. Het VNG-bestuur legt het Klimaatakkoord ter besluitvorming aan u voor in de Buitengewone ALV van 29 november. Dat geeft de gemeenten en onze vereniging de ruimte voor zorgvuldige voorbereiding van de besluitvorming over het Klimaatakkoord.

Save the date 'VNG Bestuurdersdag' 29 november

Op 29 november combineren wij de Buitengewone ALV opnieuw met een VNG Bestuurdersdag. Het programma vindt plaats in NBC Congrescentrum in Nieuwegein. De VNG Bestuurdersdag bestaat, net als in de afgelopen jaren, uit een plenair deel over een actueel thema en werksessies die worden voorbereid door de verschillende VNG commissies en colleges. Aansluitend houden we de Buitengewone ALV. De voorlopige tijden zijn 9.30-16.00 uur. De formele uitnodiging volgt nog. Alle burgemeesters, wethouders, raadsleden, secretarissen en griffiers zijn van harte welkom!

Aan de leden

Datum

17 juli 2019

Ons kenmerk

PEN/U201900500

Lbr. 19/058

Telefoon

070 373 83 93

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Klimaatakkoord

Geacht college en gemeenteraad,

Op 28 juni heeft het kabinet het Klimaatakkoord¹ gepresenteerd. De VNG en andere betrokken partijen zullen het Klimaatakkoord nu aan hun achterban voorleggen. Het VNG-bestuur legt het Klimaatakkoord ter besluitvorming aan u voor in de Buitengewone ALV van 29 november. In de komende periode zullen wij met u het gesprek aangaan over de betekenis van het Klimaatakkoord voor gemeenten en zullen wij u op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen. Besluitvorming in de Buitengewone ALV van 29 november geeft de gemeenten en onze vereniging de ruimte voor zorgvuldige voorbereiding.

Achtergrond Klimaatakkoord

Dit akkoord is het resultaat van anderhalf jaar intensieve gesprekken tussen betrokken partijen aan vijf sectortafels: Elektriciteit, Gebouwde omgeving, Industrie, Landbouw & landgebruik en Mobiliteit. Gemeenten waren vanaf de start vertegenwoordigd aan alle sectortafels. In de gesprekken is de VNG steeds samen met de provincies en waterschappen opgetrokken. Het kabinet ziet voor de gemeenten een belangrijke regierol in de noodzakelijke energietransitie en de VNG ziet in het akkoord veel van haar inzet terug. Bij de inzet van de VNG heeft de uitvoerbaarheid van de ambities op de energietransitie steeds centraal gestaan. Dit akkoord moet gemeenten steunen bij het realiseren van hun duurzaamheidsambities, zoals verwoord in de collegeakkoorden, en bij het geven van invulling aan ons eerdere aanbod aan het kabinet in de investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland'.² Het huidige voorstel voor een Klimaatakkoord vormt het vertrekpunt om

¹ Het Klimaatakkoord: <https://www.klimaatakkoord.nl/>

² Het kabinetsaanbod voor de energietransitie is opgenomen in de [investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland'](#).

samen met andere overheden en partners de komende 30 jaar de energietransitie uit te kunnen voeren.

Toetsing Klimaatakkoord aan drie randvoorwaarden ledenvergadering

In de Buitengewone ALV van 30 november 2018 hebben de leden de drie randvoorwaarden vastgesteld waaraan het Klimaatakkoord moet voldoen³:

1. haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie voor de samenleving
2. de juiste bevoegdheden voor gemeenten om hun regierol te kunnen uitvoeren
3. vergoeding van de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

In afwachting van het definitieve Klimaatakkoord heeft het VNG bestuur de inhoud van het ontwerp Klimaatakkoord van 21 december 2018 getoetst aan deze drie randvoorwaarden. In de ALV van 5 juni jl. heeft het bestuur aangegeven dat het ontwerp Klimaatakkoord naar het oordeel van het bestuur op de belangrijkste inhoudelijke gemeentelijke vraagstukken aan deze randvoorwaarden voldoet. Wel is het nodig om binnen deze randvoorwaarden te komen tot aanvullende afspraken op de volgende punten:

- verbreding van het artikel 2 Financiële-verhoudingswet (FVw) onderzoek naar alle sectortafels
- een half jaar extra tijd om te komen tot de eerste versie van de Regionale Energiestrategie (RES 1.0)
- goede afspraken over de marktordening van warmte (en de Warmtewet) ten behoeve van succesvolle uitvoerbaarheid van de afspraken
- meer zekerheid rondom het VNG-uitgangspunt 'woonlastenneutraliteit'
- aanvullende interbestuurlijke afspraken over de toekomstige uitwerking.

De drie randvoorwaarden en de noodzaak van aanvullende afspraken zullen ook in de komende periode de basis vormen voor de duiding en beoordeling van het definitieve Klimaatakkoord en de verdere uitwerking van onderdelen van het Klimaatakkoord.

Belangrijkste voorstellen Klimaatakkoord voor gemeenten

Het Klimaatakkoord is de resultante van de gemaakte afspraken aan de vijf sectortafels. Niet alle voorstellen zijn direct van belang voor gemeenten. Hierbij geven wij u een eerste overzicht van belangrijkste voorstellen die de gemeenten raken.

Onderzoek artikel 2 FVw (uitvoeringslasten gemeenten)

Gemeenten krijgen extra middelen voor de periode 2019-2021. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) voert een artikel 2 FVw onderzoek uit om inzichtelijk te maken hoeveel extra middelen in de jaren daarna nodig zijn voor de taken die gemeenten krijgen als gevolg van het Klimaatakkoord. De uitkomsten van het onderzoek worden in de loop van 2020 bekend.

Regionale Energie Strategieën (RES)

In regionaal verband besluiten gemeenten, waterschappen en provincies over de manier waarop de doelstellingen voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking voor 2030 op land het beste gerealiseerd kunnen worden. Deze afspraken komen bovenop de afspraken uit het eerdere SER

³ Informatie over de sectortafels en bestuurlijk vertegenwoordigers vindt u op [de website van VNG](#). De randvoorwaarden die u hebt gesteld vindt u in de [ledenbrief van 2 november 2018](#), de laatste stand van zaken in de [ledenbrief van 8 mei 2019](#).

Energieakkoord⁴. Het gaat hierbij om ruimtelijke aspecten die de basis vormen voor de borging in het omgevingsbeleid op provinciaal en gemeentelijk niveau.

Het Nationaal Programma RES faciliteert regio's met kennis en capaciteit om tot een gedragen RES te komen en de uitvoeringskracht te vergroten. De concept RES moet in juni 2020 klaar zijn en de RES 1.0 in maart 2021. Indien de nationale doelstelling van 35 Terawattuur (TWh) van weersafhankelijke 'hernieuwbare energieopwekking op land' niet wordt gehaald, zullen de decentrale overheden tussen 1 juni en 1 oktober 2020 de restopgave onderling verdelen op basis van een door hen zelf vastgestelde systematiek. De RES-gebieden hebben dan tot 1 maart 2021 om, aanvullend op de concept-RES, de versie 1.0 van de RES, inclusief de restopgave, vast te stellen. Medio 2021 is het merendeel van deze RES-en verwerkt in het omgevingsbeleid. De datum voor vergunningverlening voor energieprojecten is niet opgeschoven, omdat de doelstelling staat op 2030. Op 1 januari 2025 behoren daarom alle te realiseren projecten te zijn vergund, zodat deze projecten nog in aanmerking kunnen komen voor de SDE++ subsidie in 2025.

Transitievisie warmte

Gemeenten maken met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk 31 december 2021 een transitievisie warmte, waarin ze het tijdspad vastleggen waarop wijken van het aardgas gaan.

Voor wijken die voor 2030 aardgasvrij worden, geven gemeenten per wijk aan:

- hoeveel woningen en andere gebouwen geïsoleerd en/of aardgasvrij worden gemaakt
- welke alternatieve betaalbare, betrouwbare en duurzame energie infrastructuur potentieel beschikbaar zijn
- welk van die alternatieven de laagste maatschappelijke kosten heeft
- waarbij de kosten voor de eindgebruiker ook een factor is (*zie woonlastenneutraliteit aan het einde van deze paragraaf*)

Ondersteuning voor gemeenten

Er komt een Expertise Centrum Warmte (ECW) dat gemeenten ondersteunt zodat zij in staat worden gesteld transitievisies warmte te maken. Het Rijk zorgt in ieder geval tot en met 2021 voor een meerjarig Kennis- en leerprogramma voor ondersteuning van gemeenten. Ook zorgt het Rijk voor de tijdige beschikbaarheid (2021 / 2022) van een wettelijk kader dat gemeenten voldoende mogelijkheden biedt om hun regierol bij de wijkgerichte aanpak in te vullen.

Financiering van de transitie voor gebouw-eigenaren

Het Rijk maakt overdraagbaarheid van financiering mogelijk via gebouwgebonden financiering (GGF) en komt met een mix van prijszings- en subsidie instrumenten. Er wordt een warmtefonds ingericht voor alle particuliere woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren. Jaarlijks is € 50-70 miljoen beschikbaar tot 2030. De belasting voor aardgas neemt toe met +4 cent per m³ in 2020 en +1 cent per m³ in de zes jaren daarna. Alle extra middelen die op deze manier worden opgehaald worden teruggegeven aan gebruikers via de belastingvermindering en een lager energiebelastingtarief voor elektriciteit.

⁴ Informatie over SER Energieakkoord: <https://www.energieakkoordser.nl/domeinen-energieakkoord.aspx>

Milieuzones

In 30 tot 40 grotere steden worden in 'Green Deal Zero-Emissie Stadslogistiek' verband uiterlijk in 2020 middelgrote zero-emissie zones vastgesteld, die met ingang van 2025 voor goederenvervoer zullen gelden. Andere gemeenten kunnen zich hierbij aansluiten.

Regionale mobiliteitsprogramma's

Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord vorm te geven, wordt per regio een programma voor slimme en duurzame mobiliteit opgezet met een landelijke equivalent. Deze programma's vormen de gedeelde basis voor gezamenlijke investeringen en de afspraken uit het Klimaatakkoord worden hier onderdeel van. In gebieden waar nog geen passende governance structuur is, wordt deze ontwikkeld. De plannen worden uiteindelijk in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) vastgesteld.

Extra geld voor de fiets

Het kabinet trekt nogmaals € 75 miljoen uit voor de cofinanciering van diverse kansrijke projecten voor investeringen in fietsenstallingen bij OV-knooppunten (in aanvulling op de middelen uit het regeerakkoord).

Woonlastenneutraliteit

Voor de VNG is woonlastenneutraliteit een belangrijk uitgangspunt. In het verlengde van de gesprekken over het Klimaatakkoord hebben het kabinet en de VNG afgesproken dat:

- a. In 2019 gezamenlijk nader onderzoek start naar de mate, spreiding en clustering van woonlastenneutraliteit bij verschillende woningtypen en warmteoplossingen als input voor de transitievisies warmte van gemeenten
- b. Informatie over de kosten voor de eindgebruiker, naast de informatie over de laagste maatschappelijke kosten, betrokken wordt bij de startanalyse van de leidraad 1.0 en beschikbaar komt ten behoeve van de gemeentelijk afweging welke aardgasvrije wijken aan te wijzen
- c. De VNG betrokken wordt bij de nadere uitwerking van het warmtefonds
- d. Bij het bepalen van de nadere inhoudelijke vereisten die worden gesteld aan transitievisies warmte, gezamenlijk wordt uitgewerkt hoe een stapsgewijze aanpak richting aardgasvrij onderdeel kan zijn van de wijkgerichte aanpak en kan meetellen in de doelstelling om 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen (woningequivalenten) aardgasvrij te maken.
- e. Rijk en VNG op basis van de startanalyse van de leidraad en de (monitoring van de) transitievisies warmte samen halfjaarlijks bezien welke eventuele aanvullende afspraken nodig zijn om de ambitie van 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen voor 2030 te kunnen realiseren. Eerste peildatum is daarvoor 1.1.2021. Daarbij wordt ook de financiering van de wijkgerichte aanpak betrokken.

Voor meer informatie over het klimaatakkoord:

- Overzicht maatregelen voor gemeenten: <https://vng.nl/klimaatakkoord-en-regionale-energiestrategie>
- Voor een volledig overzicht van alle maatregelen kunt u terecht op www.klimaatakkoord.nl.
- Infographic met de maatregelen op verschillende schalen (wijk, gemeenten, regio en landelijk): <https://vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/energie-en-klimaat/overzicht-energietransitie-in-de-gebouwde-omgeving>
- Tijdspad belangrijke mijlpalen voor de RES, aardgasvrij en Klimaatakkoord: https://vng.nl/files/vng/tijdspad-voor-energie_20190211.pdf

- Podcast 'VNG praat mee met Lot van Hooijdonk': <https://vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/energie-en-klimaat/nieuws/kabinet-ziet-stevige-positie-gemeenten-in-energietransitie>

Proces richting besluitvorming in Buitengewone ALV 29 november

In de ALV van 5 juni heeft u ons via een motie nog eens nadrukkelijk gevraagd om “in de planning rekening te houden met goede gemeentelijke afstemming.”⁵ De besluitvorming over het Klimaatakkoord in de Buitengewone ALV van 29 november biedt gemeenten de ruimte om het gesprek over het Klimaatakkoord te voeren en hun standpuntbepaling voor de Buitengewone ALV voor te bereiden.

Toetsing aan randvoorwaarden door VNG bestuur

Het VNG bestuur zal de komende periode gebruiken om het Klimaatakkoord nader te analyseren en na te gaan of de uiteindelijke tekst van het Klimaatakkoord naar het oordeel van het bestuur nog steeds aan de drie randvoorwaarden voldoet. Ook zal het bestuur de gemaakte aanvullende afspraken duiden. In september zal het VNG bestuur u hier in een ledenbrief over informeren.

Het gesprek met de leden

Op basis van deze nadere analyse en actuele ontwikkelingen willen wij na de zomer het gesprek met u aangaan over de betekenis van het Klimaatakkoord voor gemeenten. Daartoe zullen wij in ieder geval een landelijke bijeenkomst organiseren op 8 oktober en zoeken wij zoveel mogelijk de aansluiting bij reeds geplande bijeenkomsten van provinciale afdelingen, netwerken van gemeenten en andere relevante bijeenkomsten. Ook zullen wij u via nieuwsbrieven en andere middelen op de hoogte houden om samen met u tot een zorgvuldig besluitvormingsproces komen.

Besluitvorming in Buitengewone ALV van 29 november

Het VNG bestuur zal het Klimaatakkoord en een preadvies van het bestuur op 1 november per ledenbrief aan u voorleggen met het oog op besluitvorming in de Buitengewone ALV van 29 november.

Tot slot wijzen wij u graag op de eerdere ledenbrief van 8 mei, Lbr. 19/031, met daarin een analyse van het ontwerp Klimaatakkoord van december 2018.⁶

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

P.W. Jeroense
Plaatsvervangend algemeen directeur

⁵ [Motie 'Extra ALV inzake Klimaatakkoord'](#) aangenomen op de ALV van 5 juni 2019.

⁶ Een analyse van het ontwerp Klimaatakkoord is opgenomen in de [ledenbrief van 8 mei 2019](#).